

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z wniosku T. w V. w Finlandii
przy uczestnictwie Kazimierza M.
o wpis do rejestru zastawów,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 6 października 2010 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 19 listopada 2009 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu pozostawiając temuż Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wnioskodawca T. w V. w Finlandii złożył wniosek o wpis zastawu do rejestru zastawów. Jako przedmiot zastawu wskazał zbiór żywego inwentarza i skór futerkowych, stanowiących całość gospodarczą o zmiennym składzie, położony w B. Do wniosku dołączył umowę zastawniczą z dnia 25 maja 2009 r., wedle której „żywy inwentarz” oznaczał wszystkie żywe zwierzęta „w dowolnym czasie” znajdujące się na fermie futerkowej zastawnika w szczególności norki, lisy oraz fińskie szopy pracze, natomiast „skóry futerkowe” oznaczone zostały jako „w dowolnym czasie” wszystkie skóry zwierzęce (surowe lub przetworzone) będące własnością zastawcy, w szczególności skóry norek, lisów oraz fińskich szopów pracy.

Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 2 września 2009 r. oddalił wniosek. Zdaniem Sądu Rejonowego załączona do wniosku umowa zastawnicza jest wadliwa, co uniemożliwia ustanowienie na jej podstawie zastawu rejestrowego. Przedmiot zastawu określony w umowie nie stanowi zbioru rzeczy ruchomych lub praw stanowiących całość gospodarczą, choćby jego skład był zmienny. W ocenie Sądu Rejonowego przedmiotem zastawu może być wyłącznie zorganizowany zbiór rzeczy, obejmujący rzeczy wzajemnie dobrane i złączone organizacyjnie wspólnym ich przeznaczeniem, jednakże nie przesądza o zorganizowanym charakterze zbioru okoliczność, że składające się nań rzeczy stanowią przedmiot działalności gospodarczej zastawy, bądź się z nim wiążą. O zorganizowanym charakterze zbioru nie przesądza wola stron, lecz obiektywne kryteria.

Wedle Sądu Rejonowego zbiór o zorganizowanym charakterze zakłada dobranie jego elementów z uwagi na ich określone cechy, a ponadto prowadzi też zasadniczo do podniesienia wartości użytkowej zbioru w stosunku do wartości sumy poszczególnych przedmiotów wchodzących w jego skład. Przedmiotem zastawu określonego we wniosku są rzeczy oznaczone co do gatunku, a dokładniej dwie kategorie tych rzeczy, tj. zwierzęta futerkowe, których ras precyzyjnie nie oznaczono oraz skóry tych zwierząt. Zdaniem Sądu Rejonowego niedopuszczalne jest ustanowienie zastawu rejestrowego na zbiorze w skład którego wchodzi różne kategorie rzeczy oznaczonych co do gatunku. Umowa zastawnicza z dnia 21 maja

2009 r. nie wskazuje liczby zwierząt futerkowych, skór tych zwierząt, ani nie określa sposobu wyodrębnienia tych rzeczy od innych rzeczy tego samego gatunku. Brak powyższych danych czyni niemożliwą identyfikację przedmiotu zastawu i pozbawiając daną rzecz cechy zastawialności wyklucza ją z kręgu dóbr na których można ustanowić ograniczone prawo rzeczowe, w postaci zastawu rejestrowego.

Sąd Rejonowy uznał, że brak określenia w umowie liczby zwierząt futerkowych i skór zwierząt oznaczonych według jednoznacznej wartości i jednostki miary, stanowi samoistną przesłankę oddalenia wniosku, jednakże oddalenie wniosku uzasadnione jest również brakiem określenia w umowie sposobu wyodrębnienia przedmiotu zastawu od innych rzeczy tego samego rodzaju. Wskazanie, że przedmiot zastawu będzie się znajdował w miejscowości B., bez precyzyjnego podania adresu, pod którym zlokalizowane są zwierzęta i skóry, oznaczenia klatek, boksów, a w odniesieniu do skór także magazynów w których się znajdują nie spełnia wymogu wyodrębnienia tego przedmiotu, który oceniać należy również wedle możliwości jego identyfikacji przez podmiot trzeci, niezwiązany umową zastawu. W ocenie Sądu Rejonowego, w świetle art. 40 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów wniosek podlegał oddaleniu.

Apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego Sąd Okręgowy oddalił postanowieniem z dnia 19 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego za zbiór tworzący całość gospodarczą w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 3 można poczytać jedynie taki zbiór, który będzie posiadał cechę zorganizowania o charakterze gospodarczym. Przedmiotem umowy zastawu miał być zbiór rzeczy ruchomych o zmiennym składzie, składający się z wszystkich zwierząt futerkowych znajdujących się na fermie futerkowej i skór futerkowych. W ocenie Sądu Okręgowego, nie można uznać, by między poszczególnymi elementami wchodzącymi w skład zbioru istniała więź organizacyjna. Za zbiór zorganizowany można uznać jedynie taki zbiór w którym poszczególne elementy mają wpływ na funkcjonalność całości (zgodnie z jej gospodarczą predestynacją). Odjęcie części elementów takiego zbioru i niezastąpienie ich surogatami, wpływa (obniża) na funkcjonalność całości, lub też na stopień jej zorganizowania (złożoność). W tym sensie zbiór zorganizowany

stanowi całość, której spoiwo stanowi funkcjonalne (i jednocześnie wzajemne) przyporządkowanie poszczególnych składników.

Zdaniem Sądu Okręgowego dla ustanowienia zastawu na zbiorach rzeczy oznaczonych co do gatunku o zmiennym składzie konieczne jest zarówno wskazanie ilości rzeczy objętych zastawem jak i sposobu ich wyodrębnienia (np. przez oznaczenie tzw. obszaru powierniczego lub innego sposobu oznaczenia rzeczy wchodzących w skład zastawu). W niniejszej sprawie nie wskazano w umowie ani czytelnego sposobu wyodrębnienia zbioru ani też ilości rzeczy wchodzących w skład tego zbioru. Za takie wskazanie nie może być uznane oświadczenie o objęciu zastawem wszystkich aktywów, w znaczeniu przypisywanym temu wyrazowi przez strony. Za prawidłowe wskazanie tzw. obszaru powierniczego nie może być uznane wskazanie jedynie miejscowości w której ferma ma się znajdować, bez sprecyzowania adresu tejże fermy czy podania innych sankcjonowanych w praktyce obrotu gospodarczego sposobów oznaczania ruchomości (wskazanie pomieszczeń, w których składowane będą przedmioty wchodzące w skład zbioru objętego zastawem lub innego sposobu wyodrębnienia lub oznaczania tychże rzeczy spośród reszty majątku zastawcy). Wskazanie przyjęte w umowie narusza zasadę pewności praw rzeczowych oraz zasady związane z ujawnieniem praw rzeczowych. Nie wskazano ilości rzeczy mających wchodzić w skład zastawu, gdyż za takie wskazanie nie może być poczytane oświadczenie o objęciu zastawem wszystkich rzeczy danego rodzaju będących własnością zastawcy obecnie i w przyszłości. W umowie błędnie nazwano zastawcę zastawnikiem. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że oznaczenie przedmiotu zastawu przyjęte w umowie i wniosku o wpis nie odpowiada minimalnym wymogom określonym w art. 7 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 1006 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. Nr 149, poz. 703 ze zm.) zastawem rejestrowym można obciążyć w szczególności zbiór rzeczy ruchomych lub praw stanowiący całość gospodarczą, choćby jego skład był zmienny.

Sądy obu instancji w uzasadnieniach swoich orzeczeń wiele miejsca poświęcają stratyfikacji różnych zbiorów rzeczy, wskazując, że o zorganizowanym zbiorze rzeczy mówić można wówczas tylko, jeżeli poszczególne elementy zbioru mają pozytywny wpływ na funkcjonalność całości, a eliminacja jednego ze składników negatywnie wpływa na całość. Zapewne, eliminacja części zwierząt i skór z fermy zwierząt futerkowych nie wpływa na wartość pozostałych. Błąd sądów meriti polega na tym, że przypisują ustawie wymóg, którego ona nie zawiera. Ani z cytowanego art. 7 ust. 2 pkt 3 ani z innych przepisów ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów nie wynika aby zastawem rejestrowym można było obciążyć tylko taki zbiór rzeczy, w którym poszczególne elementy mają wpływ na funkcjonowanie całości. Zbiór rzeczy ruchomych lub praw jako przedmiot zastawu powinien jedynie stanowić całość gospodarczą. Nie ulega wątpliwości, że ze względu na cel prowadzenia fermy zwierząt futerkowych wszystkie zwierzęta i ich skóry znajdujące się na takiej fermie tworzą całość gospodarczą, mogą więc być przedmiotem zastawu rejestrowego.

Zbiór rzeczy jako przedmiot zastawu powinien być oznaczony, jednakże nie można stawiać wymagań przekreślających intencje ustawodawcy. Artykuł 7 ust. 2 pkt 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów pozwala obciążyć zastawem zbiór o zmiennym składzie. Funkcją ekonomiczną zastawu na takim zbiorze jest umożliwienie zastawcy prowadzenia działalności gospodarczej pomimo obciążenia. W przypadku prowadzenia fermy zwierząt futerkowych liczba zwierząt i skór może zmieniać się nawet codziennie, dlatego nie można oczekiwać podania liczby zastawionych zwierząt i skór.

Określenie miejsca położenia przedmiotu zastawu zależy od konkretnych okoliczności.

Wskazanie pomieszczeń, w których znajdują się przedmioty objęte zastawem niezbędne jest wówczas, gdy zastaw dotyczy jednego spośród co najmniej dwóch zbiorów rzeczy należących do tego samego zastawcy. W przypadku fermy zwierząt

futerkowych podanie jedynie nazwy miejscowości jako miejsca położenia zbioru zwierząt futerkowych i skór objętych zastawem może być wystarczające do identyfikacji zbioru. Takie oznaczenie zbioru powoduje, że zastawem objęte są wszystkie zwierzęta futerkowe i skóry należące do zastawcy znajdujące się we wskazanej miejscowości, bez względu na konkretne miejsce ich przechowywania. Oczywista omyłka w umowie zastawniczej polegająca na nazwaniu zastawcy zastawnikiem, w sytuacji w której osoba zastawcy nie budzi wątpliwości nie powinna stanowić przeszkody do wpisu zastawu do rejestru zastawów.

Z powyższych względów na mocy art. 398¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.